

МЕХАНІЗМИ ВІЯВЛЕННЯ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*І.Г. Карпова, кандидат педагогічних наук, доцент
Чернігівський державний технологічний університет*

В сучасних умовах розвитку українського суспільства важливого значення набуває проблема підготовки не лише високопрофесійних, а й творчих працівників, здатних вирішувати складні проблеми сьогодення. Саме тому у вищому навчальному закладі повинна звертатись увага на розвиток творчих здібностей студентської молоді. В статті розглядається проблема механізмів, що сприяють виявленню та розвитку творчої обдарованості студента у процесі його літературно-мистецької діяльності у вищому навчальному закладі.

Творчі здібності, творчий розвиток, творча обдарованість, тестова методика, студент, літературно-мистецька діяльність, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На нинішньому етапі поступу українського суспільства одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасної освіти, зокрема, й вищої школи, залишається створення умов для розвитку кожної особистості, творчої самореалізації молоді України, виховання покоління людей, здатних навчатися й ефективно працювати протягом життя, засвоювати й примножувати цінності національної та світової культури.

Для реалізації окреслених цілей важливого значення набуває, зокрема, дослідження феномену творчої обдарованості особистості (виявлення творчої обдарованості дітей і молоді, психолого-педагогічних критеріїв творчої обдарованості, соціально-педагогічних умов роботи з такою особистістю тощо), а також механізмів виявлення і розвитку обдарувань людини, і, зокрема, творчих обдарувань молодого покоління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розробку проблеми творчої обдарованості особистості, соціально-педагогічних технологій роботи з обдарованими дітьми та молоддю зробили В. Андрєєв, Д. Богоявленська, М. Гнатко, Н. Лейтес, О. Лук, О. Матюшкін, О. Музика, Я. Пономарьов, В. Рибалка, В. Тесленко та ін..

Дослідження механізмів виявлення і розвитку творчих обдарувань молоді наявне у працях Р. Вайноли [1], Н. Вішнякової [3], І. Драч [6], І. Періг [15; 16], Р. Ткач [3], С. Сисоєвої [22], але питання

розвитку творчої обдарованості студентської молоді, механізмів виявлення прояву творчої обдарованості студентів у процесі їх літературно-мистецької творчості під час позанавчальної діяльності у соціально-педагогічному середовищі вищого навчального закладу потребує більш детального вивчення, що й зумовило *актуальність дослідження*.

Отже, **метою статті** є дослідження механізмів виявлення творчої обдарованості студентської молоді, зокрема, використання методики тестування та самооцінки студентом власної творчої обдарованості.

Виклад основного матеріалу. Характерною ознакою творчої обдарованості особистості є наявність у неї значних потенційних можливостей до творчості. Деякі дослідники розуміють під потенціалом ті параметри, які забезпечують особистості «стійкий творчий старт» (загальний розвиток, знання, вміння, особистісна культура, світогляд, міцне здоров'я, гарний фізичний розвиток, психологічні особливості) [21, с. 135].

Значну роль у процесі актуалізації потенціалу особистості відіграють потреби людини у соціальному визнанні себе як особистості, тому неабияку роль у розвитку особистісного потенціалу набувають мотиви самоспостереження, самопізнання, самооцінювання, самореалізації, реалізація яких призводить до самоствердження особистості, усвідомлення нею власної самоцінності.

Більшість вчених (В. Доній, О. Клепиков, І. Кучерявий, В. Моляко, Л. Сохань, О. Чаплигін та ін.) стверджує, що потенціал визначає творчу спрямованість і результативність праці особистості, оскільки до внутрішніх чинників, що впливають на формування і реалізацію творчого потенціалу особистості, відносяться: 1) природні передумови (загальна обдарованість, задатки); 2) досвід (знання, вміння, навички); 3) характерологічні особливості (самостійність, ініціативність, вольові якості тощо); 4) мотивація (цілепокладання, самопрограмування, саморегуляція), при цьому характерологічні якості виконують «функцію засобів відносно природних обдаровань, допомагаючи перетворенню останніх у досвід творчої діяльності» [25, с. 156].

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що провідне місце у структурі творчого потенціалу займають творчі здібності (творча обдарованість). Традиційно у психології поняття «обдарованість» означає якісно своєрідне у кожного індивіда поєднання певних здібностей [17, с. 8]; у педагогіці обдарованість трактується як індивідуальна потенційна своєрідність задатків

людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності [5, с. 235]; як високий рівень розвитку здібностей людини, що дозволяє їй досягати особливих успіхів в певних областях діяльності [14, с. 186]; у соціальній педагогіці – визначається як специфічне поєднання здібностей високого рівня, а також інтересів і потреб особистості, яке дозволяє виконувати певну діяльність на якісно вищому рівні, що відрізняється від умовного «середнього рівня» [23, с. 293].

Підґрунтям сучасних психолого-педагогічних поглядів на проблему здібностей і обдарованості є вчення вітчизняних та зарубіжних психологів і педагогів І. Беха, Дж. Гілфорда, В. Дружиніна, В. Клименка, Г. Костюка, Н. Лейтеса, А. Матюшкіна, В. Моляко, С. Рубінштейна, Б. Теплова, Е. Торренса та ін.

Аналіз навіть деяких сучасних визначень обдарованості, що існують у психології та педагогіці, дозволяє зробити висновок про неоднозначність трактування цього поняття, під яким найчастіше розуміють певну сукупність задатків – морфологічних й функціональних особливостей будови мозку, органів чуття і руху, що є передумовою (природною або успадкованою, генетичною) розвитку здібностей або певні здібності (загальні чи спеціальні), що дозволяють індивіду досягати (або вже сприяли реальному досягненню) значних успіхів у певній діяльності.

Особливу роль у розкритті даної проблеми відіграють праці Б. Теплова. Принципово важливою є думка Б. Теплова про те, що обдарованість – це *поєднання* здібностей, а не одна здібність, і тільки суспільні, а не природні умови, заважають всебічному розвитку людини [24, с. 35], розвитку всіх її задатків. Отже, обдарованість – це певна синтетична якість особистості. З нашої точки зору, таке розуміння проблеми обдарованості визначає важливість комплексного вивчення здібностей особистості студента і висуває відповідні завдання перед педагогікою та соціальною педагогікою.

Виходячи із завдань нашого дослідження, особливу увагу ми звертаємо на поняття «творча обдарованість». Спираючись на теоретичні розробки про обдарованість зарубіжних та вітчизняних науковців (зокрема, С. Гончаренка [5]), власні дослідження, *творчу обдарованість* розуміємо як індивідуальну потенційну своєрідність творчих задатків (здібностей) людини, що забезпечують особистості успішну реалізацію її обдарувань (інтелектуальних, академічних, художніх тощо) та дозволяють їй досягати значних (вище умовного «середнього» рівня) успіхів у певній галузі діяльності.

Разом із тим обдарованість можна розглядати і як двоєдиний феномен: із одного боку, як потенційну, з іншого – як актуальну обдарованість [4, с. 2-5]. Якщо перша є ніби певна стартова можливість особистості (її доцільно пов'язувати із задатками особистості), то друга розкриває рівень активності людини, реалізації нею власного творчого потенціалу (тобто може розглядатися як виявлені здібності, що проявились в конкретній предметній діяльності).

Виходячи з позиції потенційної й актуальної обдарованості, доцільно розглядати, з нашої точки зору, і поняття «творчо обдарована особистість» та «творча обдарованість особистості». Разом із тим, на нашу думку, не дивлячись на їх родову близькість, пов'язану з творчістю, між ними існує і певна відмінність.

«Творчо обдарована особистість» – поняття, співзвучне з актуальною обдарованістю, бо пов'язане воно, у першу чергу, з актуалізованою творчістю, конкретним результатом процесу творчості. Це поняття доцільно використовувати для означення «діяльнійшої особистості», оскільки людину, яка ніяк не виявила себе у предметно-практичній чи духовній діяльності, важко назвати творчо обдарованою.

Поняття «творча обдарованість особистості» слід розглядати, у першу чергу, в контексті потенційної обдарованості, тобто творчого потенціалу людини і, відповідно, зорієнтовувати на дослідження потенційних можливостей особистості до творчості, всіх її творчих задатків, які, реалізуючись у процесі творчої діяльності, дають можливість говорити про рівень прояву творчої обдарованості, її актуалізацію, існування творчо обдарованої особистості, і врешті-решт, її конкретні високі досягнення у певному виді творчої діяльності.

Отже, розвиток творчої обдарованості відповідно розглядається як процес розкриття та вдосконалення творчих можливостей (здібностей) людини упродовж всього життя, в ході якого індивід досягає якісно нових станів, що визначаються яскравими, помітними, сталими досягненнями в одному чи декількох видах творчої діяльності.

Особливе місце у становленні й розвитку особистості молодшої людини, реалізації її творчих можливостей належить студентським рокам. Дослідники проблем студентської молоді (А. Мудрик [11], С. Пашенко [13], С. Савченко [20] та ін.) підкреслюють, що студентський період є дуже важливим в житті молодшої людини.

Для студентської молоді характерним є процес інтенсивного становлення особистості, пошук шляхів самореалізації, в моральному розвитку помітним є зростання свідомих мотивів поведінки та зацікавленості багатьма моральними проблемами (життєва мета, спосіб життя, кохання, дружба тощо), спостерігається розвиток емоційно-вольової сфери. Студентському віку притаманна також вибірковість щодо різних джерел інформації, загострене естетичне ставлення до дійсності, мистецтва, природи, прагнення до краси взаємовідносин, культури поведінки, прояву особистісного «Я» [26].

Це висуває, відповідно, перед сучасною психолого-педагогічною наукою необхідність пошуку і реалізації теоретичних, технологічно-методичних шляхів, механізмів, які забезпечили б молодій людині високі здобутки в основних сферах її життєдіяльності, що пов'язуються з розвитком творчого потенціалу особистості, її духовного світу. У свою чергу, розвивати творчу обдарованість молоді людини неможливо без знання якостей творчо обдарованої особистості, а саме, особливостей її світогляду, здібностей, потреб, інтересів, переконань, мотивів діяльності тощо.

Дослідження цього питання [7; 8] на основі аналізу наукової літератури, власної експериментальної роботи дозволив прийти до висновку, що проблема феномена творчої обдарованості, творчо обдарованої особистості знайшла своє ґрунтовне відображення як у зарубіжній, так і у вітчизняній науці.

Водночас і досі відсутні єдині критерії у визначенні сутнісної основи цього феномена, тому одні вчені (К. Абульханова-Славська, Д. Богоявленська, Л. Єрмолаєва-Томіна та ін.) при його розгляді виходять із принципу виявлення провідної якості такої особистості (творча активність, творче мислення, творчі здібності, інтелектуальна активність тощо); інші (Я. Пономарьов, В. Рибалка, С. Сисоєва та ін.) – із принципу системного підходу при визначенні якостей такої особистості. Нарешті, третя група дослідників (В. Алфімов, Н. Артемов, Дж. Гілфорд, О. Левченко, Р. Мілгрем, Дж. Рензуллі, В. Моляко, Г. Тимошко та ін.) вважає, що найдоцільніше починати вивчення означеного феномена з окреслення відповідної моделі творчої обдарованості особистості.

Створення моделі творчої обдарованості особистості студента, що має певною мірою умовний характер і може бути лише приблизним орієнтиром, необхідне для того, щоб спрямувати увагу педагогів на розвиток тих якостей особистості, що здатні забезпечити її творчий розвиток, результативність творчої діяльності,

самореалізацію.

При розробці змісту якостей (показників), віднесених нами до кожного з критеріїв творчої обдарованості студента у відповідній моделі творчої обдарованості особистості (світоглядного, інтелектуально-творчого, мотиваційного, емоційно-вольового, практично-процесуального) ми використали як наукову літературу [2; 9; 10; 12; 19], так і власний практичний досвід. Проте вважали за доцільне підкріпити наші міркування результатами опитування студентів.

Тому при визначенні переліку показників прояву творчої обдарованості нами використано результати ранжування якостей, запропонованих студентами Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка, Чернігівського державного інституту права, соціальних технологій та праці у вигляді переліку зі ста показників.

Отже ми, виявивши якості творчої обдарованості особистості, вважаємо, що творчий розвиток студента, який реалізує себе в мистецькій (літературній, літературно-мистецькій) діяльності, великою мірою залежить від розвитку духовної сфери особистості, її інтелектуальних якостей, особливо таких як: спостережливість, розвинене образне мислення, творча уява, фантазія, асоціативність тощо. Разом із тим успішна реалізація творчого потенціалу неможлива без розвинених мотиваційних якостей у студента, його спрямованості на творчість; не останню роль в успішній реалізації відіграють особистісні, вольові якості молодшої людини (активність, самостійність, наполегливість, вміння відстоювати власну точку зору), а також сформованість навичок у літературно-мистецькій діяльності.

Саме тому в психолого-педагогічній моделі творчої обдарованості студента, який реалізує себе в художньо-творчій (літературно-мистецькій) діяльності, ми визначили наступні якості (показники):

1) *світоглядні* – філософське сприйняття дійсності, розвинений світогляд, орієнтація на позитивні морально-естетичні, духовні цінності;

2) *інтелектуально-творчі* – достатній рівень знань та їх різнобічність (обізнаність із різними, зокрема, гуманітарних наук, літератури, мистецтва), спостережливість, розвинена пам'ять, розвинене художньо-образне мислення, творча уява (фантазія), інтуїція, оригінальність мислення, асоціативність;

3) *мотиваційні* – потреба у творчості, потреба у самореалізації, потреба в досягненнях;

4) *емоційно-вольові якості* – емоційність, комунікабельність, вольові якості – самостійність, ініціативність, наполегливість;

5) *практично-процесуальні* – сформованість навичок літературно-мистецької діяльності, здатність до планування та самоорганізації роботи, навички аналізу та самоаналізу.

Отже, ми здійснили спробу структурувати дані якості й визначити кожну групу як *критерій оцінки прояву творчої обдарованості* студента в позанавчальній діяльності вищого навчального закладу.

Отже, за *світоглядним критерієм* ми об'єднали такі показники, як «Філософське сприйняття дійсності», «Розвинений світогляд», «Орієнтація на позитивні морально-естетичні, духовні цінності». Показник творчої обдарованості «Філософське сприйняття дійсності» характеризує, наскільки студент замислюється над ходом історичного розвитку світу, філософськими проблемами виникнення життя на Землі, сенсу людського існування, життя і смерті тощо. Показник «Розвинений світогляд» показує, наскільки студент володіє системою переконань, принципів, ідеалів, має узагальнені уявлення про світ, людину, її місце у світі. Показник «Орієнтація на позитивні морально-естетичні, духовні цінності» розкриває те, що студент не лише естетично відноситься до дійсності, виявляє інтерес до літератури, мистецтва, й а має бажання розвивати свої знання і розуміння прекрасного; прагне жити і діяти за законами краси; володіє високою культурою мови і поведінки; має позитивні моральні переконання.

За *інтелектуально-творчим критерієм* нами поєднані такі показники: «Достатній рівень знань та їх різнобічність», «Спостережливість», «Розвинена пам'ять», «Розвинене художньо-образне мислення», «Творча уява (фантазія)», «Інтуїція», «Оригінальність», «Асоціативність». Показник творчої обдарованості «Достатній рівень знань та їх різнобічність» (обізнаність із різних, зокрема, гуманітарних наук, літератури, мистецтва) із огляду на завдання нашого дослідження характеризує те, наскільки студент має ґрунтовні відомості з різних (зокрема, гуманітарних) наук, літератури, обізнаний із життям і творчістю видатних українських та зарубіжних поетів, письменників, літературних діячів, окремими видами мистецтва, володіє багатим словниковим запасом. Показник «Спостережливість» свідчить про здатність студента швидко схоплювати об'єкти оточуючої дійсності, помічати істотне в них. Показник «Розвинена пам'ять» свідчить про здатність студента

фіксувати, зберігати і поновлювати у свідомості об'єкти оточуючої дійсності, результати попередньої діяльності.

Показник «Розвинене художньо-образне мислення» показує, наскільки студент володіє здатністю створювати самостійні художні образи, художньо-образні системи в різних видах літературно-мистецької діяльності. Показник «Творча уява (фантазія)» розкриває здатність студента на основі попереднього досвіду самостійно створювати нові образи, що реалізуються в оригінальних і цінних продуктах діяльності, а також його схильність до фантазування. Показник «Інтуїція» свідчить, наскільки студент здатний до прямого бачення суті речей, знаходить правильне рішення проблеми без усвідомлення шляхів і способів її досягнення, вирішення. Показник «Оригінальність» розкриває, наскільки студент здатний продукувати думки, що відрізняються від загальноприйнятих поглядів. Показник «Асоціативність» характеризує здатність студента в процесі творчої діяльності використовувати різні асоціації, тобто суб'єктивні образи об'єктивного зв'язку між предметами і явищами.

За *мотиваційним критерієм* ми виділяємо такі показники творчої обдарованості студента: «Потреба у творчості», «Потреба у самореалізації», «Потреба у досягненнях». Показник творчої обдарованості «Потреба у творчості» розкриває прагнення студента до творчої діяльності, її продовження і розвитку. Показник «Потреба у самореалізації» свідчить про те, наскільки студент прагне до якомога повного виявлення і розвитку своїх особистісних можливостей, вираженню їх в діяльності. Показник «Потреба у досягненнях» характеризує намагання студента бути успішним, його прагнення до досягнення мети у творчості.

За *емоційно-вольовим критерієм* нами поєднані наступні показники: «Емоційність», «Комунікабельність», «Самостійність», «Ініціативність», «Наполегливість». Показник «Емоційність» свідчить про те, наскільки студент відкрито, швидко проявляє почуття і емоції, проявляє позитивну емоційну реакцію при виконанні творчої діяльності. Показник «Комунікабельність» розкриває те, наскільки студент володіє здатністю швидко опановувати досвід творчої діяльності інших людей, співпраці у творчості, вміє спілкуватись і вирішувати конфлікти. Показник «Самостійність» свідчить, що студент має низьку потребу в допомозі при вирішенні певних завдань, вміє в процесі творчої діяльності висувати нові завдання і самостійно знаходити потрібне рішення. Показник «Ініціативність» характеризує здатність та схильність студента до активних і самостійних дій. Показник «Наполегливість» розкриває те, наскільки

студент вміє активно викликати дії, потрібні для подолання труднощів та енергійно діяти під час досягнення мети.

За *практично-процесуальним критерієм* ми виділяємо показники: «Сформованість навичок літературно-мистецької діяльності», «Здатність до планування та самоорганізації роботи», «Навички аналізу та самоаналізу». Показник «Сформованість навичок літературно-мистецької діяльності» свідчить, наскільки студент володіє операціями творчої діяльності як важливими складовими майстерності, навичками літературно-мистецької діяльності, вміє виконувати творчі завдання. Показник «Здатність до планування та самоорганізації роботи» розкриває, наскільки студент здатний планувати свою роботу, успішно досягати свідомо поставлену мету, наскільки він володіє діями (з елементами автоматичності) рухового, перцептивного, мовного, інтелектуального характеру (отриманих під час виконання творчих вправ). Показник «Навички аналізу та самоаналізу» показує, наскільки студент вміє самостійно працювати з літературою, контролювати відповідність результатів своєї роботи поставленим завданням тощо.

Таким чином, нами визначено п'ять груп критеріїв оцінки проявів творчої обдарованості студентів вищих навчальних закладів. Кожен критерій виявляється як сукупність проявів певних показників (якостей).

Для оцінки прояву якостей нами введено поняття рівня прояву показників творчої обдарованості студента. Залежно від яскравості виявлення кожного показника, особливостей поведінки, ми пропонуємо оцінювання за трьома рівнями: високим, середнім і низьким. Під високим рівнем ми розуміємо постійне виявлення показника в діяльності студента. При цьому відповідні якості виявляються не лише постійно, але й наочно, яскраво. Середній рівень характеризує так звану ситуативну поведінку студента, коли показник, що ми досліджуємо, виявляється лише в певних ситуаціях (у певних видах діяльності, при особистій зацікавленості молодшої людини, при наявності педагогічного впливу тощо). Відсутність чи мінімальний прояв показника, що вивчається, в діяльності студента ми вважатимемо проявом на низькому рівні.

Оцінюючи рівень сформованості показників творчої обдарованості студентів і враховуючи здатність до адекватної самооцінки молодих людей цього віку, ми вважаємо за доцільне використовувати як додаткову експертну оцінку самооцінку студента.

На нашу думку, реалізація студентом творчої обдарованості буде успішною не лише при забезпеченні ефективного педагогічного

супроводу обдарованого студента, а й за умови проведення ним, у першу чергу, самодіагностики власної особистості, яка дозволить виявити, наскільки він володіє якостями, що створюють умови успішної творчої реалізації.

Самооцінку рівня прояву (сформованості) показників творчої обдарованості студентів можна здійснити за допомогою тесту «Творча обдарованість студента» [7] (при розробці тесту ми використали тест Н. Вішнякової та Р. Ткач «Креативність» [3], методику діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса [18], методику С. Сисоєвої, Р. Вайноли [1, с. 62-66] стосовно визначення коефіцієнта рівня виявлення творчих якостей учнів, адаптовану до вимог нашого дослідження, а також методику підрахунку оцінювання творчого потенціалу студентів, запропоновану І. Драч [6]), в якому використані такі умовні позначення-індекси: С – світоглядний критерій; Іт – інтелектуально-творчий критерій; М – мотиваційний критерій; Ев – емоційно-вольовий критерій; Пп – практично-процесуальний критерій.

Позначка в дужках означає індекс певного критерію (або показника творчої обдарованості, наприклад: С (ф) – світоглядний критерій (показник – філософське сприйняття дійсності), М (під) – мотиваційний критерій (показник – потреба у творчій діяльності) і т.д.

Висновок. Отже, запропонований нами тест «Творча обдарованість студента» можна розглядати як одну із діагностичних методик виявлення творчої обдарованості студента у процесі його літературно-мистецької діяльності. В наших подальших публікаціях будуть наведені практичні матеріали даної діагностичної методики.

Таким чином, порівняльний аналіз педагогічного оцінювання та самооцінки студентом власної творчої обдарованості певною мірою сприяє виявленню завищеного чи заниженого рівня його самооцінки, що, у свою чергу, дозволяє (провівши індивідуальні бесіди зі студентом та його консультування) скорегувати індивідуальну програму подальшого розвитку творчої обдарованості студента.

Отже, створення умов для розвитку та самореалізації молоді, розкриття творчого потенціалу й обдарувань особистості набуває особливої значущості в сучасному соціально-педагогічному просторі, зокрема, соціально-педагогічному середовищі вищого навчального закладу.

Актуальними напрямками подальшої розробки окресленої проблеми дослідження є вивчення механізмів виявлення та розвитку творчої обдарованості студентів не лише у художньо-творчій (зокрема, літературно-мистецькій) позанавчальній діяльності, а й у

науковій, технічній та ін. видах творчої діяльності студента у вищому навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Вайнола Р. Х. Формування творчої особистості школяра в системі виховної роботи: дис. ...канд. пед. наук : 13.00.01 / Вайнола Ренате Хейкіївна. – К., 1998. – 182 л.
2. Вишнякова Н. Ф. Психологические особенности креативной одаренности / Н. Ф. Вишнякова // Обдарована особистість – пошук, розвиток, допомога : міжнародна науково-практична конференція, Київ, 27-29 квітня 1998 р. : матеріали доповідей та повідомлень. – К. : Гнозис, 1998. – С. 83 – 88.
3. Вишнякова Н. Ф. Тест «Креативность» / Н. Ф. Вишнякова, Р. В. Ткач // Обдарована дитина. – 1998. - № 5-6. – С. 44 – 49.
4. Гнатко М. М. Структура обдарованості та засадничі принципи роботи з обдарованими дітьми / М. М. Гнатко // Обдарована дитина. – 1998. – № 4. – С. 2–5.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
6. Драч І. Оцінювання творчого потенціалу студентів вищих навчальних закладів / І. Драч // Проблеми освіти. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2005. – Випуск 41. – С. 153 – 161.
7. Карпова І. Г. Соціально-педагогічні умови розвитку творчої обдарованості студентської молоді у позанавчальній діяльності вищого навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Карпова Ірина Гораціївна. – К., 2010. – 246 с.
8. Карпова І. Г. Творчо обдарована особистість у психологічних дослідженнях / І.Г. Карпова // Соціалізація особистості: збірник наукових праць / За заг. ред. проф. А.Й. Капської. Том XXX. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. - С. 185 - 198.
9. Костюк Г. С. Учебно-воспитательный процесс и психическое развитие личности / Григорий Силович Костюк ; [под ред. Л. Н. Проколиенко; сост. В. В. Андриевская, Г. А. Балл, А. Т. Губко, Е. В. Проскура]. - К. : Рад. шк., 1989. – 608 с. – На укр. яз.
10. Кульчицька О. І. Особливості художньої обдарованості / О. І. Кульчицька // Обдарована дитина. – 2005. - № 4. – С. 2 – 5.
11. Мудрик А. В. Социализация и воспитание / А. В. Мудрик. - М. : ВЛАДОС, 1996. – 96 с.
12. Одаренные дети / [пер. с англ. / общ. ред. Г. В. Бурменской и В. М. Слуцкого; предисл. В. М. Слуцкого]. – М. : Прогресс, 1991. – 376 с.
13. Пащенко С. Ю. Підготовка соціальних педагогів до організації освітньо-дозвіллевої діяльності учнівської молоді: автореф. дис...на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С. Ю. Пащенко. - К., 2000. - 19 с.
14. Педагогическая энциклопедия : в 4 т. / [гл. ред. И. А. Каиров (глав. ред.), Ф. Н. Петров (глав. ред.) и др.]. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – Т.3 (Н - См). - 1966. – 880 столб. с илл.

15. Періг І. М. Тренінгова методика розвитку творчості студентів природничо-наукових спеціальностей / І. М. Періг // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. - № 10. – С. 45 – 50.
16. Періг І. М. Діагностика креативності студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc>
17. Психология одаренности детей и подростков / [под. ред. Н. С.Лейтеса]. – М. : Издательский центр «Академия», 1996. – 416 с.
18. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты / Даниил Яковлевич Райгородский. – Самара : Издательский Дом «Бахрах – М», 2002. – 672 с.
19. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості : навч. посібник [для студ. вузів] / В. В. Рибалка. – К. : ІЗМН, 1996. – 236 с.
20. Савченко С. В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Савченко Сергій Вікторович. - Луганськ, 2004. - 455 арк.
21. Сапронов В. И. Формирование творческих способностей в системе профессионального становления специалиста / В. И. Сапронов, В. Н. Сысоев // Формування творчої особистості: проблеми і суперечності: зб. наук. пр. / редкол. В. В. Крижко, Г. І. Григоренко, Л. В. Григоровська, Р. Н. Ніколаєвська, Т. І. Сущенко [та ін.]. – Запоріжжя, 1995. – С. 132 – 139.
22. Сисоєва С. О. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості учня: дис. ...д-ра пед. наук : 13.00.04 / Сисоєва Світлана Олександрівна. – К., 1997. – 428 с.
23. Соціальна робота: технологічний аспект: навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / за ред. проф. А. Й. Капської. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. - 352 с.
24. Теплов Б. М. Способности и одаренность / Борис Михайлович Теплов // Теплов Б. М. Избранные труды : в 2-х т. – М. : Педагогика, 1985. – Т.1. - 1985. – 328 с.
25. Шапаренко С. Творчий потенціал і самореалізація особистості / С. Шапаренко // Творчість як спосіб буття дійсного гуманізму : 5-та Міжнародна науково-практична конференція, 13-14 травня 1999 р. : матеріали / [Б. В. Новіков (відп. ред.); Національний технічний університет України «КПІ», факультет соціології]. – К. : НТУУ «КПІ», 1999. – Ч. 2. – С. 155 – 157.
26. Шашенко С. Ю. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у вищих навчальних закладах: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.05 / Шашенко Світлана Юріївна. - К., 2003. - 256 арк.

В современных условиях развития украинского общества важное значение приобретает проблема подготовки не только высокопрофессиональных, но и творческих работников, способных решать сложные проблемы сегодняшнего дня. Именно поэтому в высшем учебном заведении необходимо обращать внимание на развитие творческих способностей студенческой молодежи. В

статье рассматривается проблема механизмов, способствующих выявлению и развитию творческой одаренности студента в процессе его литературно-художественной деятельности в высшем учебном заведении.

Творческие способности, творческое развитие, творческая одаренность, тестовая методика, студент, литературно-художественная деятельность, высшее учебное заведение.

In modern conditions of development ukrainian society the problem of training not only highly professional but also creative workers who are able to decide nowadays difficult problems has a rather important role. That is why the attention must be paid on development of creative abilities of the student youth in high educational establishment. The problem of mechanisms which influences on finding out and development of creative abilities of the student in a process of his literary and art activity in high educational establishment is examined in the article.

Creative abilities, creative development, creative gift, testing methods, student, literary and art activity, high educational establishment.